

Terapija elektrošokovima – informativni list (Electroconvulsive Therapy (ECT) Factsheet)

Šta je to ECT? (What is ECT?)

ECT je moderan psihijatrijski tretman koji je efikasan u slučaju mnogih duševnih oboljenja, uključujući:

- ozbiljne depresije (major depression)
- manije
- određene oblike šizofrenije
- mali broj drugih duševnih i neuroloških poremećaja

Nakon što primite opću anesteziju i sredstvo za opuštanje mišića, te zaspate, u mozak se pažljivo i na kratko pušta kontrolisana količina električne struje koja izaziva epileptični napad. Uslijed toga se nivo aktivnosti u različitim dijelovima mozga promijeni. Luče se hormoni, a takođe se mijenja i slanje signala između stanica mozga.

ECT je vrlo bezbjedan tretman koji ne dovodi do oštećenja mozga ili do promjena ličnosti, jer se primjenjuje vrlo mala količina struje.

Zašto se daje ECT? (Why is ECT given?)

Odluka da se da ECT je zasnovana na detaljnom fizičkom i psihijatrijskom pregledu pacijenta. Uzima se u obzir vrsta oboljenja, stepen patnje, očekivani rezultati i izgledi pacijenta ako se tretman ne primijeni. ECT može spasiti živote onih pacijenata kod kojih postoji rizik da će izvršiti samoubistvo ili koji su toliko bolesni da ne mogu jesti ili piti. ECT-u može da se pribegne kada lijekovi ili drugi vidovi tretmana ne djeluju. ECT se takođe može koristiti kod pacijenata kod kojih se javljaju ozbiljne nuspojave od lijekova ili čije zdravstveno stanje je takvo da nisu u stanju bezbjedno uzimati lijekove.

Šta se događa prije, za vrijeme i nakon ECT-a? (What happens before, during and after ECT?)

Prije tretmana (Before)

Ne smijete ništa jesti ili piti, čak ni vodu, najmanje 8 sati prije ECT tretmana da bi vam želudac sigurno bio prazan. Možda ćete na dan primanja ECT-a dobiti neke lijekove rano ujutru sa gutljajem vode.

Dobićete kratkotrajnu opću anesteziju i sredstvo za opuštanje mišića, tako da ćete spavati i nećete biti svjesni niti osjetiti bilo što za vrijeme tretmana.

Za vrijeme tretmana (During)

Ljekar koji je specijalizovan za ECT će vam na glavu postaviti male elektrode i pustiti odgovarajuću količinu električne struje u dio mozga gdje će struja izazvati epileptični napad. Taj napad će trajati najviše dvije minute.

Nakon tretmana (After)

Probudićete se nakon 5 do 10 minuta.

Terapija elektrošokovima – informativni list (Electroconvulsive Therapy (ECT) Factsheet)

ECT se obično sastoji od 6 do 12 tretmana koji se daju 2 do 3 puta sedmično u toku oko mjesec dana. Ukupan broj tretmana koji će kod pacijenta dovesti do poboljšanja varira od osobe do osobe, ali će vaš psihijatar razgovarati sa vama o tome koliko tretmana će vama biti potrebno. Iako kod većine pacijenata dođe do izvjesnog poboljšanja već nakon 3 ili 4 tretmana, u prosjeku je potrebno 9 tretmana da bi došlo do oporavka, a kod nekih pacijenata i više od 12.

Iako se vaša bolest možda može liječiti serijom ECT-a, ona se može povratiti nakon završetka tretmana. Kod nekih pacijenata je potrebno povremeno ponoviti ECT tretman. Da bi se pomoglo u sprečavanju povratka bolesti, vaš ljekar će razgovarati sa vama o daljem liječenju koje će vam eventualno trebati nakon svih primljenih ECT-a, kao što su lijekovi, povremeni dodatni ECT, psihoterapija, savjetovanje i/ili rehabilitacija.

Davanje pristanka na ECT (Giving permission for ECT)

Kao i kod svih drugih medicinskih procedura, i za ECT se mora dati pismeni pristanak na osnovu dovoljno informacija ('informed consent').

Pristanak na osnovu dovoljno informacija znači da pristajete da primite ECT nakon što ste dobili objašnjenje o ECT tretmanu, uključujući sljedeće:

- potpuno objašnjenje ECT procedure
- kako ECT djeluje
- kako ECT može pomoći kod vaše bolesti
- moguće nuspojave, neprijatnosti i rizike ECT-a
- eventualne alternativne tretmane koji bi mogli pomoći

Vi imate pravo da svom psihijatru iznesete svoje stavove o ECT-u i da mu/joj postavljate pitanja.

Vi takođe imate pravo da:

- dobijete medicinski i pravni savjet
- dobijete mišljenje drugog psihijatra o ECT-u. Vaš psihijatar vam može organizovati susret sa drugim psihijatrom iz iste službe za mentalno zdravlje.
- vas zastupa prijatelj, član porodice, pravnik ili zastupnik prije nego što date pristanak na ECT

Ako pristanete na ECT, zamoliće vas da potpišete formular u kome piše da ste dali pristanak na osnovu dovoljno informacija. To znači da ako ste u stanju da date pristanak na osnovu dovoljno informacija, imate pravo i odbiti ECT.

Ako pristanete na ECT, ali se kasnije predomislite, imate pravo da povučete pristanak *u bilo koje vrijeme* i tretmani će prestati.

Ukoliko niste u stanju da date pristanak na osnovu dovoljno informacija ili ako vaši zdravstveni radnici smatraju da vam ECT tretman potencijalno može spasiti život, onda će vaš psihijatar od *Tribunala za mentalno zdravlje (Mental Health Review Tribunal)* tražiti pristanak u vaše ime, čak i ako vi ne želite primiti tretman.

Tribunal za mentalno zdravlje učestvuje u donošenju odluka o ECT-u kada bolnica:

- nije sigurna da je dobrovoljno primljeni pacijent sposoban dati pristanak na ECT tretman;
- predlaže ECT za pacijenta koji ne boravi u bolnici dobrovoljno.

Terapija elektrošokovima – informativni list (Electroconvulsive Therapy (ECT) Factsheet)

Vaš psihijatar mora učiniti sve što je u njegovoj/njenoj moći da obavijesti vašeg najbližeg rođaka, staratelja ili lične prijatelje o tome da će vam se davati ECT. *Tribunal za mentalno zdravlje* će doneti odluku o tome da li ćete primiti ECT ili ne.

Za više informacija (More Information)

Terapija elektrošokovima: ECT – minimalni standardi prakse u Novom Južnom Velsu
(Electroconvulsive Therapy: ECT Minimum Standard of Practice in NSW)
www.health.nsw.gov.au/policies/pd/2011/PD2011_003.html

Tribunal za mentalno zdravlje
(Mental Health Review Tribunal)
www.mhrt.nsw.gov.au

Literatura (References)

Informativni list SANE ECT (SANE ECT Information Sheet): <http://www.sane.org/information/factsheets>
Informativni list ECT, Televizijska stanica Better Health (Better Health Channel ECT Information Sheet):
<http://www.betterhealth.vic.gov.au>
Zdravstvene informacije vlade Viktorije: <http://www.health.vic.gov.au>